

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. május 12.

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2014. május 12. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Прочитајте одломак из Доситејевог Писма Харалампију и одговорите на постављена питања!

**ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ
ИЗ ПИСМА ХАРАЛАМПИЈУ**

... Дајем ти на знање, друже мој, да сам прешао из Хале у Лајпсик за слушати и овде што учени људи говоре, гди намеравам пребивати најмање једну годину и мислим с помоћу бога и којег доброг Србина, дати на штампу с грађанским словима на наш прости српски језик једну књигу, која ће се звати Савет здраваго разума, на ползу мојега рода, да ми није залуд мука и толико путовање. Моја ће књига написана бити чисто српски, како год и ово писмо, да је могу разумети сви српски синови и кћери, од Црне Горе до Смедерева и до Баната.

Французи и Италијани нису се бојали да ће латински језик пропасти ако они почну на своји језици писати, како и није пропао. Неће ни наш стари пропасти, зашто учени људи у народу свега ће га знати и с помоћу старога нови ће се од дан по дан у боље састојаније приводити. Москаљи све своје најбоље књиге на свом дијалекту с грађанским словима штампају.

Само простота и глупост задовољава се всегда при старинском остати. Зашто је друго бог дао човеку разум, расуђеније и слободну вољу него да може расудити, распознати и изабрати оно што је боље? А шта је друго боље него оно што је полезније? Што год не приноси какову либо ползу, не има никакве доброте у себи. Зашто би се, дакле, ми Србљи сумњавали у таковом и толико полезном и похвале достојном делу прочим славним народом следовати? Није мања част света у којој се славеносербски језик употребљава, него земља француска илити инглеска, искључивши врло малу различност која се наводи у изговарању, која се случава и свима другим језиком. Ко не зна да житељи черногорски, далматски, ерцеговски, босански, сервијски, хрватски (кромје мужа), славонијски, сремски, бачки и банатски (осим Вла'а) једним истим језиком говоре? За сав, дакле, српски род ја ћу преводити славни' и премудри' људи мисли и совјете желећи да се сви ползују.

Моја ће књига бити за свакога који разумева наш језик и ко с чистим и правим срцем жели ум свој просветити и нараве побољшати. Нећу нимало гледати ко је кога закона и вере нити се то гледа у данашњем веку просвештеном. По закону и по вери сви би људи могли добри бити. Сви су закони основати на закону јестества. Ниједан закон на свету не вели: чини зло и буди неправедан, но, напротив, сви, што и' је гођ, од стране божје налажу и заповедају: ником никаква зла не творити, добро творити и љубити правду. А зашто, дакле, у сваком закону има зли, и неправедни' људи? Није тому закон узрок, него неразумије, слепота ума, покварено, пакосно и зло срце, и преко мере љубав к самом себи. Ово су извори из који' извиру све страсти које узнемиравају род човечески и које чине да човек на човека мрзи, један другога хули, гони, удручава, озлобљава, проклиње, у вечну муку шиље и врагу предаје – а што је најгоре: под именом вере и закона, превраћајући и толмачећи закон свој по злоби и по страсти срца свога.

Кад ће нестати мржње и вражба на земљи! Кад ће срце наше доћи у своју природну доброту, да у лицу сваког себи подобног човека позна брата свога, нит' мислећи, нити питајући: које је вере и закона... Зато, дакле, ја ћу писати за ум, за срце и за нарави човеческе, за браћу Србље, којег су год они закона и вере.

Ја сам искуством познао жељу, љубав, усрдије и ревност господара Новосађана и Осечана, и у Далмацији Сарајлија и Ерцеговаца, како горећим срцем желе науку својој деци; нигди нисам био гди нису ме желели и устављали. Како би' ја, дакле, могао одговорити на љубав и пријазност мојега љубезнога рода, развје трудећи се, колико могу, за просвештеније јуности? А то што желим никако боље не могу учинити него превodeћи на наш језик златне и прекрасне мисли учени' људи: и таквим способом и родитеље у њи'овом благом намјеренију укрепљавајући и у срцама младости српске небесни и божествени огањ ка ученију и к добројетелји возжигавашући и свет разума чак до прости' сељана и до сами' пастирски' колиба разширујући. У садашње срећно време зраци ученија и философије дотатарски' граница досежу...

1. Ко је био Харалампија? С којим циљем је написано писмо?

2 бода	
--------	--

2. Шта сарджи ово Доситејево писмо?

2 бода	
--------	--

3. Која је револуционарна идеја његовог програма? За који се језик залаже?

2 бода	
--------	--

4. Чиме Доситеј као просвећени човек своје епохе документује неопходност српског народног језика?

4 бода	
--------	--

5. Шта су руска „гражданска слова“?

1 бод

6. Како аргументује против бојазни да ће се стари језик изгинути?

2 бода

7. Зашто Доситеј пропагира верску толеранцију?

3 бода

8. Какву улогу даје матерњем језику? Како објашњавате реченицу: „Језик мора бити од ползе коју узрокује“?

3 бода

9. Шта је открило Доситејево велико искуство живота и развитка да се све мења?

4 бода

10. Какво је Доситејево мишљење о закону?

2 бода	
--------	--

11. Ако се закон темељи на правди и добрим делима, шта је ипак извор и разлог мржње и нетрпељивости?

2 бода	
--------	--

12. Јернеј Копитар је написао: „А кад једном српска књижевност буде у пуном своим цвату, Обрадовић ће се захвално славити као њен први покретач.“ Ко је био Јернеј Копитар?

2 бода	
--------	--

13. Када су се потпуно оствариле Доситејеве идеје?

1 бод	
-------	--

Укупно: 30 бодова	
------------------------------	--

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	30	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés		

javító tanár

jegyző

Dátum: Dátum:

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2014. május 12. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

**ОД ДАТИХ ЗАДАТАКА ИЗАБЕРИТЕ И РЕШИТЕ ЈЕДАН ПРЕМА
ИНСТРУКЦИЈАМА!**
(Минимално 500 речи)

АРГУМЕНТАЦИЈА

На основу текста аргументујте у прилог говора и изговорених речи! Усмени говор – језик као висок степен културе.

Снага изговореног

Жива реч губи трку

У модерној ери нашег живота, поред свих техничких иновација и занимација којима попуњавамо слободно и пословно време, потпуно смо престали да обраћамо пажњу на речи

Потпуно заборављамо чињеницу да су речи веома моћан начин комуникације и веома утицајан на нашу психу. Психолози су свесни ове чињенице и знају како да најбоље употребе моћ речи решавање најтежих проблема.

Речима можемо утицати на нечије расположење, тако што ћемо га поправити или погоршати, можемо ширити разне идеје које ће имати значајан утицај у свету око нас, или стављати речи на папир и стварати непроцењива уметничка дела. (...)

Лепим речима отварамо многа врата. При потписивању пословних уговора искусни менаџери користе моћ речи када на крају састанка испричају занимљиву причу или анегдоту свом клијенту, а за приче је задужена десна страна нашег мозга која уједно у доноси одлуке, тако помажемо клијенту да се брже одлучи да потпише уговор.

Треба бити опрезан и са лепим и са ружним речима, никада не можемо бити потпуно сигурни да нам је неко искрено упутио речи.

Ми као људи имамо невероватан дар познавања и употребе речи који не користимо на прави начин. Када бицмо схватили ту моћ много озбиљније би приступали сваком разговору. Још једна ствар је веома битна, а то је да на основу речи које нам је упутила нека особа не смемо стварати претпоставке. Оне су најгора ствар коју можемо да створимо на основу речи.

Поједини људи играде своју личност на основу образаца понашања које су им рекли други. То има веома лош утицај на живот. Морате градити своју личност на основу ваших осећања и система вредности, а не узимати нешто што вам је неко други наметнуо...

(СНН бр. 9.)

АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА СА ДАТОГ АСПЕКТА

Сурова истина о обесправљеном и ропском положају жена у прошлости. Неписани патријархални закони у песми као стваралачки подстицај у писаној књижевности.

ХАСАНАГИНИЦА

Шта се б'јели у гори зеленој?
Ал' је снијег, ал' су лабудови?
Да је снијег, већ би окопнио,
лабудови већ би полетјели.
Нит' је снијег нит' су лабудови,
него шатор аге Хасан-аге;
он болује од љутијех рана.
Облази га мати и сестрица,
а љубовца од стида не могла.
Кад ли му је ранам' боље било,
он поручи вјерној љуби својој:
„Не чекај ме у двору бјелому,
ни у двору, ни у роду мому“.
Кад кадуна рјечи разумјела,
још је јадна у тој мисли стала,
јека стаде коња око двора;
тад побјеже Хасанагиница
да врат ломи кули низ пенцере;
за њом трче дв'је ћере дјевојке:
„Врати нем се, мила мајко наша!
Није ово бабо Хасан-ага,
већ даица Пинторовић беже“.
И врати се Хасанагиница,
тер се вјеша брату око врата:
„Да, мој брате, велике срамоте,
гдје ме шаље од петоро дјецe!“
Беже мучи, ништа не говори,
већ се маша у цепе свионе
и вади јој књигу опрошћења,
да гре с њиме мајци унатраге.
Кад кадуна књигу проучила,
два је сина у чело љубила,
и дв'је ћере у румена лица,
а с малахним у бешици синком
одјелит се никако не могла;
већ је братац под руке узео
и једва је с синком раставио,
тер је меће к себи на коњица,
с њоме греде двору бијелому.
У роду је мало врјеме стала,
мало врјеме, ни недељу дана.

Добра када и од рода добра,
добру каду просе са свих страна,
а највише имотски кадија.
Кадуна се брату своме моли:
„Ај тако те не желила, брацо,
немој мене дават ни за кога,
да не пуца јадно срце моје
гледајући сиротице своје“.
Али беже ништа не хајаше,
већ њу даје имотском кадији.
Још кадуна брату се мољаше
да напише листак бјеле књиге,
да је шаље имотском кадији:
„Дјевојка те лјепо поздрављаше,
а у књизи лјепо те мољаше:
кад покупиш господу сватове,
и кад поћеш њеном бјелу двору,
дуг покривач носи на дјевојку,
када буде аги мимо двора,
да не види сиротице своје“.
Кад кадији бјела књига дође,
господу је свате покупио,
свате купи, греде по дјевојку.
Добро свати дошли до дјевојке,
и здраво се повратили с њоме;
а кад били аги мимо двора,
двје је ћерце с пенцера гледаху,
а два сина пред њу исхођаху,
тере својој мајци говораху:
„Сврати нам се, мила мајко наша,
да ми тебе ужинати дамо“.
Кад то чула Хасанагиница,
старјешини свата говорила:
„Богом брате, свата старјешина,
устаи ми коње уза двора
да дарујем сиротице моје“.
Уставише коње уза двора.
Своју дјецу лјепо даровала:
сваком сину ноже позлаћене,
свакој ћери чоху од пољане,
а малому у бешици синку,

њему шаље у бошци хаљине.
А то гледа јунак Хасан-ага,
пак дозивље до два сина своја:
„Ход'те амо, сиротице моје,
кад се неће смиловати на вас

мајка ваша срца каменог“.
Кад то чула хасанагиница,
б'јелим лицем у земљу уд'рила,
успут се је с душом раставила
од жалости гледајућ' сироте.

(Народна балада)

КЊИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА

Песничка манифестација Војислава Илића и Јована Дучића. Упоредите став Војислава Илића и Јована Дучића о улози поезије!

Војислав Илић: ПЕСНИКУ

Мој парнаски драги брате!
Ако ти је ведро душа
као што је ведро лице,
нека грме твоје жице
као громка, света звона,
у вецељу у радости
и у тузи и жалости
понижених милиона.
Твоје речи, увек смеле,

нек пламене буду стреле
које порок бију широм,
па ма био заогрнут
у ритама и порфиром!
А кад спазиш у колиби
на умору мајку стари –
да је очај старо не би
ти је теши слатком надом;
али њеном сину младом

Јован Дучић: МОЈА ПОЕЗИЈА

Мирна као мрамор, хладна као сена,
Ти си бледо, тихо девојче што снева.
Пусти песма других нека буде жена
Које по нечистим улицама пева.

Ја не мећем на те ђинђуве са траком,
Него жуте руже у те косе дуге;
Буди одвећ лепа да се свиђаш сваком,
Одвећ горда да би живела за друге.

Буди одвећ тужна са сопствених јада
Да би ишла икад да тешиш ко страда,
А чедна, да водиш гомиле што нагле.

И стој равнодушна, док око твог тела,
Место китњастог и раскошног одела,
Лебди само прамен тајанствене магле.

пламеног подај мача,
и покажи пуком својом
на гомилу угчетања.

порфир – скерлетин
краљевски огртач

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 28 evenly spaced horizontal grey lines across its entire width, providing a template for writing or drawing. The margins are consistent on all sides.

[illegible]

[illegible]

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés		30	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	30	
	szerkezet, felépítés	10	
	nyelvi minőség	30	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

javító tanár

Dátum:

		elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: